

3-§. Asosiy vositalarni baholash

10. Asosiy vositalar boshlang'ich qiymat bo'yicha hisobga olinadi.

11. Asosiy vositalar korxona balansiga boshlang'ich qiymati bo'yicha kiritilishi lozim va u xarid qilish qiymati (yetkazib beruvchiga to'langan summa) hamda asosiy vositalarni xarid qilish bilan bog'liq barcha xarajatlarni o'z ichiga oladi.

Asosiy vositalarni xarid qilish bilan bog'liq xarajatlarga quyidagilar kiradi:

ro'yxatga olish yig'implari, davlat bojlari va asosiy vositalarga bo'lgan huquqni xarid qilish (olish) bo'yicha amalga oshirilgan boshqa shunga o'xshash to'lovlar;

bojxona bojlari va yig'implari;

asosiy vositalar ob'yektlarini xarid qilish (barpo etish) munosabati bilan soliqlar va yig'implar summalari (agar ular qoplanmasa);

asosiy vositalar ob'yektlarini xarid qilish (barpo etish) bilan bog'liq axborot va maslahat xizmatlari uchun to'lanadigan summalar;

asosiy vositalar ob'yektlarini yetkazib berish (barpo qilish) xatarini sug'urtalash bo'yicha xarajatlar;

asosiy vositalar ob'yekti vositachilar orqali olinganda ularga to'lanadigan mukofotlar;

asosiy vositalarni o'rnatish, montaj qilish, sozlash va ishga tushirish xarajatlari;

aktivdan maqsadga muvofiq foydalanish uchun uni ishchi holatga keltirish bilan bevosita bog'liq bo'lgan boshqa xarajatlar.

Kreditdan foydalanganlik uchun foizlarni to'lashga doir xarajatlar qarz kapitali hisobidan to'liq yoki qisman

sotib olingan asosiy vositalarning boshlang'ich qiymatiga kiritilmaydi.

Xarid qilingan asosiy vositalar haqini to'lash bilan bog'liq bank xizmatlari, shu jumladan akkreditiv ochish, xorijiy valyutani o'tkazganligi va konvertasiya qilganligi uchun bankka vositachilik haqi to'lash bo'yicha xarajatlar, shuningdek shartnomani tayyorlash va ro'yxatga olish xarajatlari asosiy vositalarning boshlang'ich qiymatiga kiritilmaydi, balki ular yuzaga kelgan hisobot davrida xarajatlar sifatida tan olinadi.

Agar shartnoma shartlarida xarid qilingan asosiy vositalar haqini kechiktirib yoki bo'lib-bo'lib to'lash nazarda tutilgan bo'lsa, unda mazkur asosiy vositalar buxgalteriya hisobiga kechiktirib yoki bo'lib-bo'lib to'lashni hisobga olmagan holdagi sotib olish qiymati bo'yicha qabul qilinadi. Bunda sotib olish qiymati va to'lovning umumiy summasi o'rtasida yuzaga keladigan farq kechiktirib yoki bo'lib-bo'lib to'lash davri davomida joriy to'lovning kechiktirib yoki bo'lib-bo'lib to'lash bo'yicha to'lovlarning umumiy summasidagi solishtirma og'irligiga bog'liq holda moliyaviy xarajatlarga (foizlar bo'yicha xarajatlarga) olib boriladi.

12. Korxonaning o'zida tayyorlangan asosiy vositalarning boshlang'ich qiymati deb mazkur asosiy vositalarni barpo etish (qurish, qurib bitkazish) bo'yicha haqiqiy xarajatlar summasi tan olinadi.

Qurilish davrida qurilish uchun olingan kreditlar bo'yicha hisoblangan foizlar barpo etilgan asosiy vositalarning boshlang'ich qiymatiga kiritiladi.

12¹. Aktivdan maqsadga muvofiq foydalanish uchun uning tegishli ishini tekshirish jarayonida olingan

mahsulot realizasiya qilishning sof qiymati bo'yicha kirim qilinadi va asosiy vositalarning boshlang'ich qiymati shakllantirishda kapital qo'yilmalar summasidan ayriladi.

Oldingi tahrirga qarang.

13. Chet el valyutasida xarid qilingan asosiy vositalarning boshlang'ich qiymati, ularning xarid qilinganligini tasdiqlovchi boshlang'ich hisob hujjatlarida (tovarning kuzatuv hujjatlari yoki bojxona yuk deklarasiyasida) ko'rsatilgan qiymatidan kelib chiqib, ularni buxgalteriya hisobiga qabul qilish sanasidagi O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki kursi bo'yicha qayta hisoblab, shuningdek mazkur standartning 11-bandida nazarda tutilgan tegishli xarajatlarni hisobga olgan holda, aniqlanadi.

(13-band O'zbekiston Respublikasi moliya vazirining 2018 yil 22 oktyabrdagi 134-sonli buyrug'i (ro'yxat raqami 1299-4, 08.11.2018 y.) tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 09.11.2018 y., 10/18/1299-4/2173-son)

14. Korxona ustav kapitaliga ulush hisobidan olingan asosiy vositalarning boshlang'ich qiymati deb, agar O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlarida boshqacha tartib nazarda tutilmagan bo'lsa, korxona ta'sischilari (ishtirokchilari) tomonidan kelishilgan ularning puldagi bahosi tan olinadi.

14¹. Xo'jalik jamiyati ta'sischilari tarkibidan chiqqanda yoki tugatilayotgan xo'jalik jamiyatining mulki ta'sischilar o'rtasida taqsimlanganda kelib tushgan asosiy vositalarning boshlang'ich qiymati bo'lib asosiy vositalarning qabul qilingan qabul qilish-topshirish hujjatlarida mazkur standartning 11-bandida ko'zda

tutilgan xarajatlarni hisobga olgan holda ko'rsatilgan qiymat tan olinadi.

15. Korxona tomonidan tekinga (hadya shartnomasi bo'yicha) olingan asosiy vositalarning boshlang'ich qiymati deb mazkur standartning [11-bandida](#) nazarda tutilgan xarajatlarni hisobga olgan holda buxgalteriya hisobiga qabul qilingan sanadagi ularning joriy qiymati tan olinadi.

16. Tayyor mahsulot tarkibidan asosiy vositalarga o'tkazilgan ob'yektlarning boshlang'ich qiymati O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1999 yil 5 fevraldagi 54-son qarori bilan tasdiqlangan Mahsulot (ishlar, xizmatlar) ishlab chiqarish va sotish bo'yicha xarajatlar tarkibi hamda moliyaviy natijalarni shakllantirish tartibi to'g'risidagi [nizomga](#) (O'zbekiston Respublikasi Hukumati qarorlari to'plami, 1999 y., 2-son, 9-modda) muvofiq belgilanadigan ularning ishlab chiqarish tannarxiga teng bo'ladi.

17. Tovar-moddiy zaxiralar tarkibidan (tayyor mahsulotdan tashqari) asosiy vositalarga o'tkazilgan ob'yektlarning boshlang'ich qiymati O'zbekiston Respublikasi Buxgalteriya hisobining [milliy standarti](#) (4-son BHMS) «Tovar-moddiy zaxiralar»ga (ro'yxat raqami 1595, 2006 yil 17 iyul) muvofiq belgilanadigan ularning balans qiymatiga teng bo'ladi.

18. Qonun hujjatlarida belgilangan tartibda ayirboshlash yo'li bilan olingan asosiy vositalarning boshlang'ich qiymati berilgan asosiy vositalarning qoldiq qiymatiga teng.

Asosiy vositalar qo'shimcha to'lov bilan ayirboshlangan holatlarda almashtirish yo'li bilan olingan

asosiy vositalarning boshlang'ich qiymati berilgan asosiy vositalarning ayirboshlashda o'tkazilgan (olingan) pul mablag'lari yoki ularning ekvivalentlari summasiga oshirilgan (kamaytirilgan) qoldiq qiymatiga teng.

19. Qonun hujjatlarida belgilangan tartibda majburiyatlarni (to'lovni) pul ko'rinishida bo'lmagan mablag'lar bilan bajarish nazarda tutiladigan shartnomalar bo'yicha olingan asosiy vositalarning boshlang'ich qiymati deb korxona tomonidan o'tkazilgan yoki o'tkazilishi lozim bo'lgan qimmatliklarning qiymati tan olinadi. Korxona tomonidan o'tkazilgan yoki o'tkazilishi lozim bo'lgan mavjud boyliklarning qiymati korxona qiyosiy holatlarda shunga o'xshash boyliklar qiymatini aniqlaydigan narxdan kelib chiqib belgilanadi.

Korxona tomonidan o'tkazilgan yoki o'tkazilishi lozim bo'lgan boyliklar qiymatini belgilashning imkoni bo'lmagan taqdirda, majburiyatlarni (to'lovni) pul ko'rinishida bo'lmagan mablag'lar bilan bajarish nazarda tutiladigan shartnomalar bo'yicha korxona olgan asosiy vositalarning qiymati qiyosiy holatlarda shunga o'xshash asosiy vositalar sotib olinadigan qiymatdan kelib chiqib belgilanadi.

20. Majburiyatlari umumiy summada ifodalangan mustaqil ob'yektlarga ega asosiy vositalar bo'yicha boshlang'ich qiymat ushbu summani alohida ob'yektning joriy qiymatiga proporsional ravishda taqsimlagan holda aniqlanadi.

21. Asosiy vositalarning buxgalteriya hisobiga qabul qilingan qiymati O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlarida va mazkur standartda belgilangan holatlardan tashqari hollarda o'zgartirilmaydi.

Asosiy vositalarning buxgalteriya hisobiga qabul qilingan boshlang'ich qiymatini o'zgartirishga ushbu asosiy vositalar qo'shimcha qurish, qo'shimcha asbob-uskunalar bilan ta'minlash, rekonstruksiya, modernizasiya qilish, texnik qayta qurollantirish, qisman tugatish va ularni qayta baholash holatlarida yo'l qo'yiladi.

Qo'shimcha qurish, qo'shimcha asbob-uskunalar bilan ta'minlash, modernizasiya qilish ishlariga asosiy vositalarning texnologik yoki xizmat maqsadining o'zgarishi, yuklamaning oshishi va sifatni yanada yaxshilash tufayli yuzaga kelgan ishlar kiritiladi.

Rekonstruksiya qilish ishlariga ishlab chiqarish quvvatlarini oshirish, mahsulot (ishlar, xizmatlar) sifatini yaxshilash va nomenklaturasini o'zgartirish maqsadlarida ishlab chiqarishni takomillashtirish va uning texnik-iqtisodiy ko'rsatkichlarini oshirish bilan bog'liq bo'lgan hamda asosiy vositalarni rekonstruksiya qilish loyihasi bo'yicha amalga oshiriladigan mavjud asosiy vositalarni qayta qurish kiradi.

Texnik qayta qurollantirishga ilg'or texnika va texnologiyalarni joriy etish, ishlab chiqarishni mexanizasiyalash va avtomatlashtirish, ma'nan va jismonan eskirgan uskunalarni modernizasiya qilish va ularni yangi, unumdorligi yanada yuqori bo'lganlari bilan almashtirish asosida asosiy vositalar va ularning ayrim qismlarining texnik-iqtisodiy ko'rsatkichlarini oshirish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar kiradi.